

Vodič za edukatore

Temeljna prava

Trajanje 30 minuta | Dob 12 – 18

Uvod

Temeljna prava su osnovne slobode koje imaju pojedinci u demokratskim zemljama. Primjeri su sloboda govora i pravo na privatnosti. U većini demokracija ova prava su učinkovito zaštićena i zapisana u zakonima ili Ustavu. Temeljna prava su ključna za funkcioniranje demokratskog društva. Sva demokratska društva ne tumače temeljna prava na isti način, a u nekim demokracijama temeljna prava su pod pritiskom.

Kroz ovu aktivnost učenici istražuju pitanja poput: Što mi temeljna prava znače? Što se događa u mom svakodnevnom životu ako se određena prava oduzmu ili ograniče? Temeljna prava i demokracija nisu automatska ili zajamčena. Ako se ta prava ograniče ili ukinu, to može utjecati na sve.

Učenici također razmišljaju o pravima drugih ljudi. Demokracija nije samo o tvojim pravima, već i o pravima drugih - drugim riječima, o našim pravima. Pritom se prava mogu sukobljavati ili međusobno ograničavati.

Ciljevi učenja

- Učenici razmišljaju o (važnosti) temeljnih prava i što se događa ako se ona (djelomično) oduzmu.
- Učenici uče da temeljna prava vrijede i za druge i da funkcioniraju u oba smjera.
- Učenici uče kako izraziti svoja mišljenja i stavove.
- Učenici vježbaju slušanje drugih i poštivanje tuđih mišljenja.

Organizacijska priprema

Preuzmite i isprintajte datoteku s temeljnim pravima (ispis s obje strane). Slijedite upute za rezanje kako je prikazano na stranici. Dobit ćete set kartica za skupine od 2-3 učenika.

Savjet za ovu aktivnost: Cijela aktivnost ima šest dijelova, ali u slučaju potrebe, moguće je napraviti samo korake 1-3.

Vodič korak po korak

1 Uvod u temu temeljnih prava

Razgovarajte o pitanjima poput:

- Što su temeljna prava i koja poznajete?
- Koja temeljna prava koristite u svakodnevnom životu?
- Kada završava moje temeljno pravo, a kada počinje tuđe?
- Jesu li temeljna prava apsolutna i neograničena? Znači li sloboda govora da smijem reći sve što želim? Znači li pravo na prosvjed da mogu demonstrirati bilo gdje, bilo kada i protiv bilo čega?

2 Rad s karticama temeljnih prava

Svaki par ili grupa od troje učenika dobiva set od šest kartica temeljnih prava. Zajedno proučavaju prava i raspravljaju koje je pravo najvažnije. Zatim slože kartice po važnosti, od najmanje važne do najvažnije. Naglasite da ne postoji „ispravan“ ili „pogrešan“ poredak - važno je njihovo mišljenje.

3 Razmjena poretka između grupa

Svaka grupa spaja se s drugom grupom. Kratko razmjenjuju svoj poredak i pokušavaju zajedno napraviti novi zajednički popis. Nakon toga, s razredom raspravite:

- Koje ste pravo postavili na prvo mjesto i zašto?
- Kako je vaša grupa odlučila o poretku? Jesu li svi sudjelovali u procesu donošenja odluke? Što su naučili o demokratskom procesu kroz rad u grupi?

4 Stražnja strana kartica: što se događa ako se pravo ograniči?

Recite učenicima da se na stražnjoj strani svake kartice nalazi primjer što se može dogoditi ako se to pravo ograniči. Grupe pročitaju primjere zatim, ako žele, mogu prilagoditi svoj poredak i objasniti zašto.

5 Rasprava o primjerima

Što su učenici mislili o primjerima ograničenja prava?

Je li im to promijenilo poredak kartica?

Razgovarajte o tome kako prava štite ne samo slobodu pojedinca, već slobode svih.

6 Zajednička refleksija u razedu

Koristite pitanja poput:

- Jesu li sva temeljna prava jednako važna?
- Utječe li nečiji identitet ili pozadina na to koja prava smatraju najvažnijima?
- Mislite li da su neka temeljna prava u vašoj zemlji pod pritiskom?

TEMELJNO PRAVO

**Pravo na
jednako
postupanje**

TEMELJNO PRAVO

TEMELJNO PRAVO

**Sloboda
savjesti i
vjeroispovijesti**

TEMELJNO PRAVO

TEMELJNO PRAVO

**Sloboda
govora**

TEMELJNO PRAVO

TEMELJNO PRAVO

**Pravo
na prosvjed**

TEMELJNO PRAVO

TEMELJNO PRAVO

**Pravo
glasa**

TEMELJNO PRAVO

TEMELJNO PRAVO

**Pravo na
privatnost**

TEMELJNO PRAVO

Nastavna jedinica o Temeljnim pravima

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

**Kažnjen/a si jer
si ateist/ica**

**Dopušteno ti je ići u džamiju,
ali zabranjeno ti je javnog
govoriti o svojoj religiji**

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

**Odbijen/a si za
posao zbog svoje
boje kože**

**Djevojkama nije dopušteno
nastaviti školovanje nakon
srednje škole**

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

**Učenicima je zabranjeno
organizirati prosvjed u školi**

**Zabranjeno je demonstrirati
protiv pobačaja**

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

**Kažnjen/a si zbog
kritiziranja uprave
škole**

**Zabranjeno je razgovarati o
politici u školi**

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

**Tehnološka tvrtka prati što radiš
na društvenim mrežama i koristi
to protiv tebe**

**Glasovni chat u videoigrama
se automatski snima i
prosljeđuje policiji**

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO

**Samo jedna stranka može
sudjelovati na izborima**

**Ne smiješ glasati ako ti je
prihod ispod prosjeka**

OGRANIČAVANJE TEMELJNO PRAVO